

Nekaj sodne statistike.

Dr. Milan Škerlj.

O vplivih vojne, prevrata, prevratnih prilik na množino, vrsto in kakovost poslov pravosodnih oblastev ne dvomi nihče, zlasti ne pravosodni organi sami. Morda ne bo nezanimivo preizkusiti, kako se ti vplivi kažejo v številkah. Temelj za raziskavo dajejo uradni izkazi o poslovnem stanju, ki jih pravosodna oblastva sestavljajo za vsako koledarsko leto na podstavi svojih vpisnikov. Ti izkazi dajejo dovolj jasno sliko o civilnih poslih sodišč, nezadostno sliko o kazenskih poslih. Posebno kriminalna statistika, ki bi bila brez dvoma zelo zanimiva, pri nas žal še ni obdelana, zato morejo biti podatki o kazenskem sodstvu le mršavi.

Številčni podatki v naslednjih tabelah se omejujejo na sedanji krajevni obseg slovenskih pravosodnih oblastev. Izvzeto je Prekmurje, kjer vladajo še dokaj različne prilike, privzet je prevaljski okraj, zato pa v statistiki za l. 1912. tudi cel pliberški. Ta je bil sicer večji od prevaljskega, vendar se razlika precej izenačena s prirastkom, ki so ga dobili sodni okraji Maribor, Sv. Lenart in Gor. Radgona s pripadom Apaške kotline. Razlika, ki je nastala vsled tega, da za leti 1919. in 1920. naši poslovni izkazi ne obsegajo logaškega okrajnega sodišča, je jako majhna in se ni upoštevala.

Leto 1912. se je vzelo za primerjavo zato, ker je zadnje leto, za katero je na razpolago povsem obdelan statističen material iz predvojne dobe.

Razume se, da se razmerne številke poedinih sodišč deloma prav znatno oddaljujejo od povprečnih. So sodišča, pri katerih se je ustroj in potek poslov le malo izpremenil napram l. 1912., pri drugih so razlike jako velike; nekatera sodišča poslujejo skoro tako brzo in točno kakor pred vojno, druga — manjšina — so v zastankih ali vsaj poslujejo znatno manj brzo. Tu gre le za povprečne številke.

A. Splošno kretanje poslov.

I. Pri zbornih sodiščih I. stopnje in pri okrajnih sodiščih.

Iz tabele A se vidi to:

1. Število prestopkov je med vojno silno padlo, po vojni zopet naglo raste. Moško prebivalstvo, ki daje kazenskemu sodniku več posla nego žensko in ki je med vojno z dobrim delom obremenjevala vojaška sodišča, se je vrnilo. Število hudodelstev in pregreškov pa niti med vojno ni padlo, nego je absolutno in relativno v primeri s številom prestopkov rastlo in doseglo l. 1920. najvišje stanje; l. 1921. je zopet padlo. Razmerje med številom prestopkov je bilo l. 1912. = 1 : 4,2, l. 1918 = 1 : 2,1, l. 1919. = 1 : 1,7, l. 1920. = 1 : 1,45, l. 1921. = 1 : 2,1. Vendar se iz tega razmerja ne sme naravnost sklepati, da so se res tako znatno pomnožili primeri težjega kršenja zakona. Prva napaka tiči v tem, da je dober del primerov, ki so izkazani v stolpcu 3., še enkrat izkazan v stolpcu 4., navedene številke morejo torej služiti samo kot primerjalne številke. Nadalje pa je imela padajoča valuta za posledico, da so se tudi prilično neznatni zločini zoper varnost lastnine morali soditi kot hudodelstva, ker zakon ni dovolj naglo sledil padajoči valuti. Ko so se slednjič sredi l. 1921. znatno zvišale za oznako dejanja kot hudodelstvo ali prestopok odločilne novčane postavke, se je nenormalno razmerje med lažje in strožje kaznivimi dejanji takoj znatno popravilo. Nekoliko vpliva na neugodnost razmerja tudi to, da se je prejšni prestopok po § 312. k. z. sodil kot pregrešek po § 104. srb. k. z.

Bolje se vidi kriminalnost, če seštejemo številke stolpcev 1., 3. in 4. Številke so iz navedenega razloga nekoliko previsoke, vendar za presojo kriminalnosti (civilnega) prebivalstva dovolj značilne: 43967 : 32598 : 38602 : 45959 : 43437. Ker se je število civilnega prebivalstva v starosti, ki največ prispeva h kriminalnosti, in to je baš starost med 18. in 50. letom, med vojno znatno znižalo, je padec od l. 1912. do l. 1918. umljiv, obenem pa vidimo, da je samo l. 1920. število ovajenih kaznivih dejanj bilo večje nego pred vojno. Leta 1919. je bilo mnogo mlajših moških še v vojaki ali v ujetništvu. Razmerje med

težjimi in lažjimi delikti tudi l. 1921. nikakor še ni doseglo predvojne norme in vprašanje je, ali jo bo, ker so kazenski zakoni deloma izpremenjeni.

Po drugi strani bi bilo prenagljeno iz ravno navedenih številk sklepati, da vojna ni zapustila nikakoršnih sledi v splošni nramnosti naroda. Že vsakdanja izkušnja se protivi taki domnevi.

Zanimivo je razmerje med številom ovadb in sodb radi prestopkov. Od 100 ovadb je dozorelo do sodbe l. 1912. = 66·4, l. 1918. = 58, l. 1919. = 61·2, l. 1920. = 56, l. 1921. = 62·2. Dočim je bilo l. 1912 to razmerje pri okrajnih sodiščih na deželi in na sedežu zbornih sodišč precej enako (66 % : 67·5 %), je sedaj precej različno, namreč leta 1918. = 56·8 : 60·8, leta 1919. = 60·4 : 62·9, l. 1920. = 57·8 : 54, l. 1921. = 63·7 : 59·7. Kaj je vzrok ti razliki, ki niti nima izraženega pravila, se po izkazih ne da dognati. — Razmerje med številom ovadb zaradi hudodelstva ali pregreška in številom glavnih razprav je bilo l. 1912. = 100 : 28·5, l. 1918. = 100 : 17·1 %, l. 1919. = 100 : 18·2, l. 1920. = 100 : 22·3, l. 1921. = 100 : 28·7 %.

Določni sklepi iz teh številk so težki. Morda so vzroki, da je relativno število sodb zaradi prestopkov padlo in da se le polagoma dviga, sledeči: Posebno poskočilo je število tatvin; te se navadno izvrše brez prič, storilec ostane lažje neodkrit nego pri drugih deliktih; varnostna služba je bila takoj po prevratu brez dvoma manj zanesljiva nego pred vojno; na sodiščih, zlasti na kmetih, je bilo manj povsem izkušenih in izvežbanih sodnikov nego pred vojno; državljansko breme pričevanja pri sodišču je danes še mnogo bolj občutno nego je bilo pred vojno, ravno neprizadete priče se mu rade odtegnejo, če morejo. Iz zadnjega razloga je tudi dvomljivo, ali pomeni visoko razmerno število glavnih razprav pred zbornimi sodišči I. stopnje v l. 1921., da se je razmerje vrnilo k normi; morda se je moralo preložiti večje število glavnih razprav.¹⁾

¹⁾ V resnici je razmerje nekoliko višje, ker je precej primerov ovadb štetih v stolpcih 3 in 4 po dvakrat, najbrže več nego se za isto stvar vrši po več glavnih razprav. Povsem zanesljive številke bi dala le podrobna kriminalna statistika.

Tabela A. Obremenitev

Skupina	Prestopki (U)		Hudodelstva in pregreški			Vzklici zoper sodbe radi prestopkov (Bl)			Pravde pred zbornim sodiščem (Cw, Cg)		Prizivi zoper sodbe okrajnih sodišč (Bc)		
	prirastek	sodbe	prirastek pri okrajnih sodiščih na deželi (Z)	prirastek pri zbornih sodiščih (Vr)	razprave pri zbornih sodiščih	prirastek	vzklic zavrtnjen	število razprav	prirastek	kontradiktorne sodbe	prirastek	priziv zavrtnjen	število razprav
Leto													
Zborna sodišča I. stopnje in okrajna sodišča	35569	23610	4572	3826	2394	2483	1955	2040	2024	395	678	522	569
Okrajna sodišča na deželi	25183	16619	4572	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zborna sodišča I. stopnje in okrajna sodišča na njih sedežu	10386	6991	—	3826	2394	2483	1955	2040	2024	395	678	522	569
Leto													
Zborna sodišča I. stopnje in okrajna sodišča	22280	12915	6262	4056	1769	1577	1131	1273	1374	218	372	224	274
Okrajna sodišča na deželi	15613	8864	6262	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zborna sodišča I. stopnje in okrajna sodišča na njih sedežu	6667	4051	—	4056	1769	1577	1131	1273	1374	218	372	224	274
Leto													
Zborna sodišča I. stopnje in okrajna sodišča	24350	14900	8172	6080	2597	1285	905	1046	3053	473	426	295	343
Okrajna sodišča na deželi	16769	10128	8172	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zborna sodišča I. stopnje in okrajna sodišča na njih sedežu	7581	4772	—	6080	2597	1285	905	1046	3053	473	426	295	343
Leto													
Zborna sodišča I. stopnje in okrajna sodišča	27204	15383	10147	8608	4176	1475	761	1063	3149	731	617	358	425
Okrajna sodišča na deželi	18364	10611	10147	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zborna sodišča I. stopnje in okrajna sodišča na njih sedežu	8840	4772	—	8608	4176	1475	761	1063	3149	731	617	358	425
Leto													
Zborna sodišča I. stopnje in okrajna sodišča	29453	18330	7200	6784	4011	1672	1039	1510	3817	893	706	353	571
Okrajna sodišča na deželi	18861	12006	7200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zborna sodišča I. stopnje in okrajna sodišča na njih sedežu	10592	6324	—	6784	4011	1672	1039	1510	3817	893	706	353	571

sodišč.

Rekurzi (R)		Trgovinski in zadrružni register (Firm)	Zemljiškoknjižne stvari	Opominjevalno postopanje (M)	Malotne pravde (Cb)		Redne pravde (C)		Izvršbe (E)			Zapuščinske stvari (A)		Varuštva in skrbstva (P)	
prirastek	rekurz zavrnjen				prirastek	kontradiktorne sodbe	prirastek	kontradiktorne sodbe	prirastek	razdelilni sklepi	prodaja premičnin	prirastek	brez imovine	prirastek	skupno število koncem leta
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
1912															
1049	593	3261	71376	21076	1363	1951	16722	2482	42587	820	1403	14829	8830	7468	78060
—	—	—	54884	15742	8700	1487	10699	1701	29261	632	910	11246	6543	5474	58664
1049	593	3261	16492	5334	4963	464	6023	781	13326	188	493	3583	2287	1994	19396
1918															
421	247	1851	36308	2821	2130	346	6157	1243	7966	48	42	22750	13003	7885	86458
—	—	—	26871	1928	1593	262	3881	777	5421	43	24	17169	9403	6045	65527
421	247	1851	9437	893	537	84	2276	466	2545	5	18	5581	3600	1840	20931
1919															
544	254	3001	43639	4272	2637	401	9455	1672	9897	34	115	19893	11914	8371	86641
—	—	—	31998	3254	1935	327	5882	1156	6458	28	80	15042	8727	6485	64480
544	254	3001	11641	1016	702	74	3573	516	3439	6	35	4851	3187	1886	22161
1920															
831	464	4716	46118	5068	3929	652	9526	2073	13036	34	124	17890	10774	8480	83079
—	—	—	34923	3831	2809	432	6165	1276	8789	28	74	13284	7672	6383	61443
831	464	4716	11195	1237	1120	220	3361	797	4247	6	50	4606	3102	2097	21636
1921															
885	468	5252	41479	3435	2760	546	9269	2322	16101	35	214	17113	10422	8781	82587
—	—	—	28708	2636	1904	392	5616	1447	10471	26	121	13111	7776	6642	62125
885	468	5252	12771	799	856	154	3653	875	5630	9	93	4002	2646	2139	20462

2. Število pravnih pred zbornimi sodišči je jako poskočilo, zato pa se je silno znižalo število pravnih pred okrajnimi sodišči. Da ta izprememba temelji na padcu valute, ni dvoma. Dosedanje zvišanje denarnih zneskov, po katerih se določa stvarna pododnosta, nikakor ne zadostuje.

Skupno število pravnih pred zbornimi sodišči in okrajnimi sodišči, všteti opominjevalno postopanje, je padlo; vseh spornih stvari je bilo v omenjenih letih 53.535 : 12482 : 19417 : : 21672 : 19281.²⁾ Vzroki: malo se še dela s kreditom, posli z gotovino prevladujejo; padec valute in znatna podražitev pravnogdanja odvračata stranke od tožb za malenkostne ali pravdvomljive zahteve. Posledica vsega je, da so zborna sodišča s pravnimi preobremenjena, tem bolj ker znaten del pravnih pride pred senat, okrajna sodišča pa imajo s pravnimi primerno malo posla, zlasti malotne stvari bodo skoro izginile. Zvišane pristojbine tako državne kakor odvetniške pa revnejšim slojem tudi otežujejo zasledovanje pravice.

Pogosto se čuje, da je število kontradiktornih sodb po vojni poskočilo. Po absolutnih številkah je to res samo pri zbornih sodiščih prve stopnje, število kontradiktornih sodb v malotnih stvareh je jako padlo, v rednih pravnih je po letu 1918., ko je izneslo ravno polovico števila v l. 1912., naglo zopet narastlo skoro na predvojno število. Pač pa se je znatno izpremenilo razmerje med številom prirastlih pravnih in številom kontradiktornih sodb (končnih sklepov). Bilo je

a) pri zbornih sodiščih leta 1912. = 100 : 19·1, leta 1918. = 100 : 15·9, l. 1919. = 100 : 15·2, l. 1920. = 100 : 23·2, l. 1921. = 100 : 23·4;

b) pri okrajnih sodiščih v malotnih pravnih 100 : 14·3, 100 : 16·2, 100 : 15·2, 100 : 16·6, 100 : 19·8;

c) pri okrajnih sodiščih v rednih pravnih 100 : 14·7, 100 : 20·2, 100 : 17·7, 100 : 21·8, 100 : 25.

Pravnih je pri okrajnih sodiščih manj, pa so bolj trdovratne, razbremenitev ni tako velika, kakor bi kazale absolutne

²⁾ Številke so nekoliko previsoke; opominjevalne stvari preidejo nereditko v redne ali malotne pravde in so potem štete dvakrat. Za primerjanje zadostujejo kosmate številke.

številke. Pri zbornih sodiščih kažejo razmerne številke še večjo obremenitev nego absolutne.

Znatni skoki relativnih števil, zlasti od l. 1919. na l. 1920., so deloma provzročeni z zastanki, ki jih je imelo mnogo sodišč l. 1919., ko je bilo pomanjkanje sodnikov največje. Zaostajale so težje stvari, ki se redno končajo s kontradiktorno sodbo. Vpliv sega še v l. 1921., l. 1922. bo z večjim številom sodnikov ta moment pač izginil.

Zanimivo je, da imajo okrajna sodišča na deželi povprek razmerno več kontradiktornih sodb nego okrajna sodišča na sedežu zbornih sodišč. Razlika ima temelj brezdvomno v večjem številu »saldo«-tožb v mestih, in ravno zato, ker je število teh tožb padlo, se je tudi razlika zmanjšala. Popolne pravilnosti pa številke ne kažejo. Podrobnosti o značaju pravnospodaj B, II.

3. Izvršbene stvari so silno padle, vendar se po prevratu stalno dvigajo. Za enkrat pa je obremenitev sodišč s to grano poslov še mnogo manjša nego pred vojno. Še bolj se to pokaže po značaju izvršb, spodaj B. III.

Od 100 izvršb jih je na sodišča na deželi prišlo leta 1912. = 68·7, l. 1918. = 68—, l. 1919. = 65·2, l. 1920. = 67·4, l. 1921. = 65—. Razmerje je torej postalo za kmetsko prebivalstvo nekoliko ugodnejše.

4. Število zapuščinskih stvari je med vojno naraslo za 50%, od l. 1919. pada in se bliža predvojnemu stanju. V arstvenih stvari pa še naraščajo po prevratu, samo skupno število je padlo vsled znižanja dobe polnoletnosti. Zakaj se letni prirastek varstvenih stvari večja, ni pojašnjeno, tem manj, ker število primerov smrti pada, število stanovnikov pa je približno isto kakor pred vojno.

Razmerje smrtnih primerov med številkami okrajnih sodišč na deželi in na sedežu zbornih sodišč se ni znatno izpremenilo: 75·8 : 24·2, 75·4 : 24·6, 75·6 : 24·4, 74·2 : 25·8, 76·6 : 23·4. Iz tega razmerja bi se torej ne moglo potrditi razširjeno mnenje, da je kmetsko prebivalstvo z vojno imelo večje izgube, ker je bilo mestno prebivalstvo (vojna industrija) v večjem številu oproščeno vojaške službe z orožjem. Vendar

to razmerje ni odločilno. Lahko je na deželi padlo več ljudi v delovni dobi življenja, v mestih več umrlo otrok in starcev zaradi slabe prehrane. Nekaj več dokazujejo za ta del razmerja med prirastom varstvenih primerov pri sodiščih ene in druge kategorije, namreč 73·3 : 26·7, 76·7 : 23·3, 77·5 : 22·5, 75·3 : 24·7, 75·6 : 24·4. Na deželi je prirastlo po vojni razmerno več varstvenih primerov. Kdor je zasledoval neštete oklice za proglasitev mrtvim, je opazil, da gre večinoma za kmetsko prebivalstvo. Če se še upošteva, da se je število prebivalcev v mestih po vojni povprek pomnožilo in da se ravno navedeno razmerje po l. 1919. obrača k normi, bi utegnil videti potrditev gori navedenega mnenja. Jasneje bi se stvar dala presoditi, ko bi se k mestnim okrajem mogle pritegniti še industrijske občine izven sedeža zbornih sodišč; izkazi pa za to ne dajejo temelja.

5. Zemljiškoknjižne stvari so med vojno padle na polovico, potem so do l. 1920. naglo rastle. Nekaj vzroka je bilo morda, da so vrnivši se gospodarji urejali svoje prilike; še več so gotovo prispevale mnogobrojne zaznambe sekvestracije in nadzorstva. V l. 1921. pa so zemljiškoknjižni posli zopet prav znatno padli, vendar zadeva padeč samo okrajna sodišča na deželi, ki so imela l. 1921. le malo več nego polovico poslov te vrste nego l. 1912. Tudi tu se kaže, da poljedelec v današnjih prilikah še bolj čvrsto drži zemljo nego sicer, da mu je pa — vsaj do l. 1921. — tudi še ni bilo treba obremenjevati. Podrobne statistike o vrstah zemljiškoknjižnih poslov žal nimamo več, bila bi zlasti za zasledovanje razvoja poprevratnih agrarnih prilik prav važna.

6. Posli trgovinskega in združnega registra so se po prevratu skoro potrojili, presegli so daleko tudi predvojno stanje. Najbolj je udeleženo ljubljansko deželno sodišče. Razmerno posebno mnogo se je vpisalo delniških družb in družb z omejeno zavezo, vendar niso vsa podjetja nova.

7. Število pravnih lekov zoper sodbe in sklepe okrajnih sodišč v civilnih stvareh je med vojno padlo na polovico. Po vojni raste naglo in je povprek že doseglo predvojno stanje, kar je tem značilneje, ker število civilnih poslov

okrajnih sodišč še vedno daleko zaostaja za predvojnimi številom.

II. Pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani.

V tabeli B obsegajo številke za l. 1912. celo nekdanje graško okrožje. Vidi se, da daje za dobro polovico manjše ljubljansko okrožje razmerno mnogo več posla nego nekdanje graško. Narast prizivov in rekurzov ima isti temelj kakor narast civilnih poslov pri zbornih sodiščih prve stopnje. Vobče velja to tudi za narast kazenskih stvari, dasi ni tako velik kakor pri civilnih. V vojnih in povojnih prilikah treba iskati razloga za neprijetno naraščanje disciplinskih stvari. — Tudi visoko število izpitov je posledica vojne in prevrata, tu se najprej vrnemo k normi.

III. Stol sedmorice, oddelek B. (Tabela C.)

Za l. 1920. in 1921. so navedene samo številke, ki se tičejo ljubljanskega okrožja, za l. 1912. številke celega graškega okrožja. Primerjava je težka, za nekatere posle vsled razbremenitvene novele nemogoča. Tudi pri vrhovnem sodišču pa posli naglo naraščajo in so v nekaterih granah, če vpoštevamo, da je okrožje pol manjše, že presegli predvojne številke.

B. Značaj poslov.

I. Kazenski posli.

O razmerju med številom hudodelstev in pregreškov proti številu prestopkov, dalje med številom kazenskih primerov in številom sodb (glavnih razprav) gl. A., I, 1. Enako če ne bolj zanimivo bi bilo dognati razmerje med številom ovadb zaradi oficialnega zločina in med zasebnimi obtožbami, dalje razmerje med obtožbami in sodbami ter obsodbami ene in druge vrste, toda poslovni izkazi ne dajejo potrebne podstave. Razmerje med številom sodb radi prestopka in številom vzklicev se je znižalo; bilo je l. 1912. = 100 : 10·5, v l. 1918. in naprej = 100 : 12·2, 100 : 8·6, 100 : 9·6, 100 : 9·1. Vzrok temu pojavu bi se morda našel iz podrobne kriminalne statistike; vplivalo je morda razmerje med javnimi in zasebnimi obtož-

Tabela B. Obremenitev višjega deželnega sodišča.

Leto	Prizivi (Bc)			Rekurzi (R)		6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	1	2	3	4	5										
1912	444	354	330	499	346	74	50	31	132	198	126	117	257	?	?
1919	207	129	149	166	102	96	112	35	82	64	66	132	143	752	157
1920	298	187	208	346	190	102	110	70	135	93	65	61	83	617	260
1921	361	227	251	427	302	106	68	81	151	101	70	50	101	869	635

Tabela C.

Obremenitev stola sedmorice odd. B s posli iz okrožja višjega deželnega sodišča v Ljubljani

Leto	A. Revizije zoper sodbe okrajnih sodišč						B. Revizije zoper sodbe zbornih sodišč I. stopnje					
	Število		1. zoper izpreminjajoče		2. zoper potrjujoče		Število (prirastek)		1. zoper izpreminjajoče		2. zoper potrjujoče	
	prizivov	revizij	izreke prizivnega sodišča				prizivov	revizij	izreke prizivnega sodišča			
			potrjena II. sodba	izpremenjena ali razveljavljena II. sodba	potrjena II. sodba	izpremenjena ali razveljavljena II. sodba			II. sodba potrjena	II. sodba izpremenjena ali razveljavljena	II. sodba potrjena	II. sodba izpremenjena ali razveljavljena
	prirastek		potrjena II. sodba	izpremenjena ali razveljavljena II. sodba	potrjena II. sodba	izpremenjena ali razveljavljena II. sodba	prizivov	revizij	II. sodba potrjena	II. sodba izpremenjena ali razveljavljena	II. sodba potrjena	II. sodba izpremenjena ali razveljavljena
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1912	678	479	118	45	282	34	444	218	46	21	135	12
1920	617	37	14	8	11	—	298	39	7	2	19	3
1921	706	87	32	10	37	6	361	116	38	5	68	3

Leto	Število rekurzov		Vrsta rekurza				Uspeh revizij. rekurza		Uspeh rekurza		Ničnostne pritožbe	Disciplinske stvari zoper					Skupaj 2 — 6	
	zoper sklepe		motenje posesti	druge sporne stvari		izvršbe	nesporne stvari	pozitiven	negativen	pozitiven		negativen	sodnike	uradnike	sluge	odvetnike		notarje
	zbornih	okrajnih		potrjena II. sodba	izpremenjena ali razveljavljena II. sodba													
	sodišč		potrjena II. sodba	izpremenjena ali razveljavljena II. sodba	potrjena II. sodba	izpremenjena ali razveljavljena II. sodba	potrjena II. sodba	izpremenjena ali razveljavljena II. sodba	potrjena II. sodba	izpremenjena ali razveljavljena II. sodba		potrjena II. sodba	izpremenjena ali razveljavljena II. sodba	potrjena II. sodba	izpremenjena ali razveljavljena II. sodba			
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22		1	2	3	4	5		6
1912	91	305	27	196	80	93	80	190	33	65	211	1	1	3	7	—	12	
1920	25	36	2	38	1	20	12	35	1	1	208	2	—	3	9	—	14	
1921	41	90	—	76	11	44	47	74	1	1	224	4	—	8	8	—	20	

bami, v l. 1918. najbrže številni primeri prestopkov zoper draginjske odredbe.

Brez podrobne kriminalne statistike tudi ni mogoče potanko pojasniti številčnega razmerja med sodbami zaradi hudodelstev in pregreškov in pravnimi leki zoper te sodbe. Število glavnih razprav nadomestuje število sodb dokaj nezanesljivo, ker je verjetno, da se je izpremenilo razmerje med številom glavnih razprav in številom sodb. Skoro gotovo se je med vojno poslabšalo, t. j. na eno sodbo je prišlo več glavnih razprav nego pred vojno. To se vsaj m o r d a kaže pri vzklicnih stvareh, kjer je bilo razmerje med številom vzklicev in številom vzklicnih razprav l. 1912. = 121·7 : 100, v naslednjih letih 123·9 : 100, 122·8 : 100, 138·8 : 100, 110·7 : 100. Vendar te številke niso preveč prepričevalne, ker je izredno ugodno razmerje l. 1920. (138·8 : 100) utemeljeno tudi v znatnih zastankih tega leta., izredno neugodno razmerje naslednjega leta zopet v istih zastankih; l. 1920. se je premalo razpravljalo, ravno težje stvari so ostale za l. 1921. in tu se je razmerje poslabšalo.

Razmerje med številom vzklicev in številom zavrnjenih vzklicev kaže dvoje: značaj strank in zanesljivost sodb prve stopnje. Prvi je v zvezi z npravstvenim stanjem naroda, druga s teoretično in praktično izobrazbo kazenskih sodnikov pri okrajnih sodiščih. Kateri od teh razlogov — tretji, izprememba v kakovosti vzklicnih senatov, pride pač mnogo manj v poštev — prevladuje, je težko reči, dejstvo pa je, da vzklicni senati zavračajo dokaj manj vzklicev nego pred vojno. Razmerje je bilo v onih petih letih, ki so v razpravi, po vrsti 100 : 78·7, 100 : 71·7, 100 : 70·4, 100 : 51·6, 100 : 62·1; vidi se, da gre zopet na boljše.

O uspehih pritožb po § 481. k. pr. r., pritožb zoper sklepe svetovalstvene zbornice, sklepe zbornih sodišč I. stopnje in vzklicev zoper sodbe zbornih sodišč I. stopnje ni iz poslovnih izkazov ničesar mogoče razbrati.

Stol sedmorice, oddelek B, je od 152 ničnostnih pritožb, ki jih je rešil l. 1920., v nejavni seji zavrnil 87, od 264 v l. 1921. rešenih pa 137, torej nad polovico. Sodišču I. stopnje je vrnil

l. 1920. = 10, l. 1921. = 17 primerov. Izid drugače rešenih ničnostnih pritožb ni razviden.

II. P r a v d e.

Povsem predrugačila se je vrsta rednih pravnih pred okrajnimi sodišči. Dočim je bilo l. 1912. od sto pravnih 84·4 za denar ali denarno vrednost, 2·1 za motenje posesti, 13·5 pa drugih sporov, je bilo razmerje

l. 1918. = 57·8 : 3 : 39·2,

l. 1919. = 61·3 : 2·9 : 35·8,

l. 1920. = 54·8 : 4·3 : 40·9,

l. 1921. = 60·1 : 3·7 : 36·2.

Ker so drugi spori in motenja posesti za sodnike povprek zamudnejši nego pravde za denar, med katerimi je bilo svoje dni mnogo »saldo-tožb«, pomeni ta izprememba za sodišča obremenitev.

Vsaj deloma je tudi izprememba v načinu rešitve pravnih posledica ravno omenjene izpremembe spornih predmetov. Od 100 rešenih malotnih pravnih je bilo rešenih l. 1912. s sodbo vsled zamude, pripoznanja ali odpovedi 35·2, z drugo sodbo (končnim sklepom) 14·3, s poravnavo 17, na drug način 33·5. To razmerje je bilo

l. 1918. = 21·8 : 16·5 : 15·2 : 46·5,

l. 1919. = 22·1 : 16·9 : 15·6 : 45·4,

l. 1920. = 21·6 : 17 : 17·6 : 43·8,

l. 1921. = 20·2 : 17·8 : 21 : 41,

Za redne pravde je analogno razmerje

v l. 1912. = 37·1 : 14·7 : 23·1 : 25·1,

» l. 1918. = 17·5 : 20·9 : 24·6 : 37,

» l. 1919. = 18·1 : 20·2 : 25 : 36·7,

» l. 1920. = 17·3 : 21·8 : 23·1 : 37·8,

» l. 1921. = 18·7 : 23·3 : 21·4 : 36·6.³⁾

³⁾ Številke za kontradiktorne sodbe se ne ujemajo z onimi v A, I, 2, tu je razmerje računjeno na število rešenih, tam na število priraslih pravnih. Prvo število je v letih, v katera se je prevzel znaten zastanek iz prejšnjega leta, večje od števila prirastka, razmerje s številom kontradiktornih sodb torej nižje.

V oči bode, da je število sodb vsled zamude, pripoznave in odpovedi silno padlo, da se je pa število kontradiktornih sodb in »na drug način« rešenih pravnih prav znatno pomnožilo; razmerno število poravnanih je ostalo še najbolj neizpremenjeno.

Težko je razložiti izpremembe, ki jih kaže razmerje med številom dosedanjih dokaznih sklepov in številom rešenih pravnih sploh ter številom kontradiktornih sodb. Na 100 rešenih pravnih je prišlo dokaznih sklepov l. 1912. = **21·3**, v naslednjih letih od l. 1918. naprej 27·7, 30·1, 34, **33·5**. Iz tega bi se dalo sklepati, da so pravde postale trdovratnejše, pravne razmere bolj zamotane; to bi potrjeval tudi narast kontradiktornih sodb. Dalo bi se tudi misliti, da se je poslabšala pravdna morala strank, da skušajo nalašč zavleči pravde. Slednjič bi bilo mogoče, da pravdno vodstvo ni več tako dobro, kakor je bilo. Vendar bi ta očitek splošno ne bil upravičen: na 100 kontradiktornih sodb je prišlo dokaznih sklepov l. 1912. = 143·9, v nadaljnjih letih 132·7, 148·3, 155·3, 144. Vsaj v l. 1921. smo se vrnili k predvojni normi.

Tudi pri zbornih sodiščih prve stopnje se je vrsta pravnih temeljito izpremenila. Razmerje med številom meničnih pravnih (ne meničnih plačilnih nalogov), trgovinskih pravnih in navadnih pravnih je bilo, proračunjeno na sto,

l. 1912. = 4·4 : 7·5 : 88·1,

l. 1918. = 0·9 : 8·8 : 90·3,

l. 1919. = 0·5 : 14·4 : 85·1,

l. 1920. = 0·4 : 14 : 85·6,

l. 1921. = 0·4 : 16·3 : 83·3.

Padec meničnih pravnih kaže, da se dela še malo s kreditom, porast trgovinskih pravnih dokazuje merkantilizacijo našega gospodarskega življenja. Ker se je absolutno število pravnih podvojilo, pomeni podvojitev odstotka početvorjenje števila trgovinskih pravnih (l. 1912. = 151, l. 1921. = 621). Razmerje med navadnimi pravnimi zaradi imovine in drugimi navadnimi pravnimi je bilo v teh petih letih 88·6 : 11·4, 81·9 : 18·1, 80·3 : 19·7, 86·2 : 13·8, 89·4 : 10·6, torej povratek k normi. Ali se kaže v l. 1918—1920 število ločitev zakona?

Razmerje med načini, kako so se končale pravde pred zbornimi sodišči I. stopnje, je bilo to

a) menične in trgovske stvari.

Od sto končanih pravn je bilo končanih s sodbo radi zamude itd., s kontradiktorno sodbo, s poravnavo, na drug način

l. 1912. = 18·4 : 33·2 : 14·1 : 34·3

l. 1918. = 19·1 : 18·2 : 10·9 : 51·8

l. 1919. = 9·9 : 15·3 : 14·9 : 59·9

l. 1920. = 7·2 : 39·6 : 8·1 : 45

l. 1921. = 15·3 : 33·7 : 8·5 : 42·5

Tu smo razen glede kontradiktornih sodb še dosti daleč od norme. Vidi se pa tudi posebna trdovratnost kavzalnih pravn in dejstvo, da one sodišča razmerno bolj obremenjujejo nego pravde splošne podsodnosti. Tudi sodniki lajiki so sedaj dokaj bolj obremenjeni nego pred vojno.

b) pravde splošne podsodnosti.

Analogno razmerje je bilo:

l. 1912. = 35·9 : 16·4 : 14·6 : 33·1

l. 1918. = 20·7 : 19·4 : 17·2 : 42·7

l. 1919. = 22·5 : 20·3 : 12·9 : 44·3

l. 1920. = 19 : 21·4 : 13·2 : 46·4

l. 1921. = 26·5 : 20·6 : 15·1 : 37·8

Stanje se bliža predvojnemu hitreje nego v trgovinskih stvareh, razlike pa so še precejšne.

Razmerje med številom končanih pravn in številom dokaznih sklepov je bilo l. 1912. = 100 : 30·5, naprej 100 : 20, 100 : 35·1, 100 : 59, 100 : 41·1 — za menične in trgovinske pravde; v drugih pravnah 100 : 20·5, 100 : 27·3, 100 : 29·1, 100 : 30·1, 100.: 26·3.

Razmerje med številom kontradiktornih sodb in številom dokaznih sklepov v meničnih in trgovinskih pravnah 100 : 92, 100 : 90·9, 100 : 229·4, 100 : 148·6, 100 : 122, v pravnah splošne podsodnosti 100 : 124·7, 100 : 140·4, 100 : 143·8, 100 : 141·2, 100 : 127·8. Pot je vzporedna s potekom pred okrajnimi sodišči, dokaznih sklepov pa je pred zbornimi sodišči relativno manj (vpliv senatnega sodstva ali sploh večje izkušnje sodnikov pri zbornih sodiščih ali obveznega zastopanja po odvetnikih, bolje instruirane pravde?).

Tudi razmerje med številom plačilnih nalogov in številom meničnih pravnih se je povsem izpremenilo. Število plačilnih nalogov je od 1696 v l. 1912. padlo na 39 v l. 1918., odlej raste, toda počasi in ni še doseglo $\frac{1}{10}$ predvojnega števila, pravde pa so poskočile že na $\frac{1}{5}$ predvojnega števila; malo menic, razmerno precej pravnih: pred vojno le 5%, potem 23·5%, 15·6%, 11%, 9·8%.

III. Izvršba.

Število izvršb na predlog poganjajočega uradnika je že prekoračilo predvojno število; če se upošteva, da je skupno število izvršb l. 1921. bilo skoro za $\frac{2}{3}$ manjše nego l. 1912. (16101 : 42587), pomeni to potrojitev uradnih izvršb. Razlog je deloma gotovo strožje izterjavanje stroškov kazenskega postopanja; morda pa se tu tudi vidi znak, da je otopel čut za zaveze napram državi in brezbržnost za plačevanje malih dolgov.

Jako bistveno izpremenjeno je razmerje med posameznimi načini izvršbe za denarne terjatve. Na 100 izvršb je prišlo izvršb *a)* s prisilno osnovo zastavne pravice, *b)* s prisilno upravo, *c)* s prisilno dražbo, *d)* na denarne terjatve, *e)* na telesne stvari

l. 1912. = 13·6 : 0·7 : 43 : 11·4 : 72·5⁴⁾

l. 1918. = 5·2 : 0·5 : 2·6 : 8·2 : 75·7

l. 1919. = 6·8 : 0·2 : 2·8 : 10·6 : 79

l. 1920. = 6·7 : 0·2 : 1·5 : 14·7 : 75·4

l. 1921. = 5 : 0·2 : 1·4 : 10·7 : 81·1

Absolutne številke so bile v l. 1912., 1918., 1921.:

a) 5800 : 418 : 823, *b)* 280 : 36 : 30, *c)* 1847 : 211 : 225, *d)* 4989 : 652 : 1724, *e)* 31093 : 6030 : 13163, tu je dober del treba računati na »uradne« izvršbe.

Razdelilnih sklepov je bilo na 100 predlogov za prisilno dražbo leta 1912. = 44·4, v naslednjih letih 22·7, 12·4, 17, 11·1. Absolutno število razdelilnih sklepov v l. 1912., 1918., 1921. = 820, 48, 35. Rubežev telesnih stvari je bilo v razmerju na 100 predlogov za izvršbo na telesne stvari l. 1912. = 48·2,

⁴⁾ Vsota da več nego 100, ker so v enem predlogu neredko združeni različni načini izvršbe. Ostali načini izvršbe niso vpoštrevani.

potem **24·3**, 27·3, 25·6, **27**. Absolutne številke rubežev l. 1912. : 14975, l. 1918. : 1465, l. 1921 : 3561. Izvršilni organi imajo neprimerno manj posla nego pred vojno, vendar raste število rubežev naglo. Prisilnih prodaj je bilo v istih letih 1403, 42, 214; v odstotkih napram številu rubežev v vseh petih letih **9·4%**, **2·7%**, 5·4%, 4·9%, **6%**, napram številu predlogov za izvršbo na telesne premičnine **4·5%**, **0·7%**, 1·5%, 1·3%, **1·6%**.

Splošno se da reči, da izvršba danes obremenjuje sodišča neprimerno manj nego pred vojno. Številke bi tudi dale sklepati, da je večina prebivalstva gospodarski v boljšem položaju nego pred vojno. Vendar bi sklep lahko varal. Težko je reči, koliko je k padcu števila izvršb pomogel prehod iz kreditnega gospodarstva v gospodarstvo z gotovino, ki ima za posledico, da se oni, ki ne more plačati z gotovino, težje zadolži in težje pride v eksekucijo nego pred vojno: to ni znak blagostanja. Dalje smo videli gori, da je razmerno narastlo število pravnih, v katerih ne gre za denar in denarno vrednost, sodbe v takih pravnih ne privedo lahko do katere izmed tu obdelanih vrst izvršbe. Pač pa kažejo številke precej zanesljivo, da so se razdolžili lastniki nepremičnin in da tu do konca l. 1921. še ni bilo opaziti preokreta v predvojno stanje.

Eksekucija na denarne terjatve je ostala v starem razmerju s skupnim številom izvršb. Koliko preodkazanih terjatev se pri dolžnikovem dolžniku res izterja, izkazi ne povedo. Gotovo pa sledi iz razmerja med številom predlogov za prisilno dražbo in številom razdelilnih sklepov, dalje med številom predlogov za izvršbo na telesne premičnine, številom rubežev in številom prisilnih prodaj, da se sedaj plača razmerno mnogo več dolgov že po prvem predlogu ali izvršilnem dejanju (cenitev, rubež), nego pred vojno. Cenitev ali rubež sta postala nekak poostren opomin, do dražbe ali prodaje skoro ne pride.

IV. Z a p u š č i n s k e s t v a r i.

Poslovni izkazi kažejo zlasti razmerje med številom zapuščinskih primerov sploh in številom onih, ki v njih ni bilo zapuščine (tabela A.). To razmerje je precej važno za obremenitev sodišč. Od 100 zapuščinskih primerov je bilo brez zapuščine l. 1912. = **59·5**, v naslednjih letih **57·1**, 59·9, 60·2, **60·9**.

Razmerje pa se izpremeni, če se ločijo okrajna sodišča na deželi od zbornih sodišč in okrajnih sodišč na njih sedežu. Pri prvih je bilo v dotičnih letih razmerje 100 : 58·2 : 54·8 : 58 : 57·7 : 59·3, pri drugih 100 : 63·8 : 64·5 : 65·7 : 67·3 : 66·1. L. 1918. je bilo še vojno leto, v njem je bilo za več nego 3% manj brezimovinskih zapuščin na deželi nego l. 1912.; morda se tudi tu vidi vpliv vojne, vedno več je v zadnjih letih vojne padlo starejših mož, posestnikov. Sicer pa kažejo številke, da smo se na deželi že povrnili k normi, ne pa še v mestih, kjer je število brezimovinskih zapuščin še vedno precej večje nego pred vojno. Vzrok bi mogel biti dvojen: ali je umrljivost otrok, ki redno ne zapuščajo imovine, v mestih vsled neugodnejših prehranitvenih in stanovanjskih prilik večja nego pred vojno, ali pa napreduje obuboževanje mestnih slojev, tako da zlasti starejši ljudje, ki so potrošili svoje prihranke, umirajo brez zapuščine. Nazbrže velja oboje. Leta 1921. se je razlika med mestom in deželo zopet zmanjšala.

V. Pravni leki v civilnih stvareh.

1. Zoper sodbe in sklepe okrajnih sodišč.

Zoper 100 pravnih je bilo prizivov in rekurzov (končni sklep) l. 1912. = 4·4, v naslednjih letih 6·7, 4·9, 7·3, 8·4. Zoper 100 kontradiktornih sodb in končnih sklepov se je vložilo prizivov in rekurzov l. 1912. = 30, l. 1918. = 33, l. 1919. = 28, l. 1920. = 33·4, l. 1921. = 33·5. Leto 1919. je bilo izredno, zaradi pomanjkanja sodnikov je bilo naenkrat precej zaostankov, sicer pa kažejo te številke, da se število pravnih lekov v spornih stvareh relativno večja. To bi se moglo tolmačiti s tem, da se je izpremenil značaj pravnih in strank. Vendar to pač nista edina razloga. Na sto od vseh sodb (končnih sklepov) je bila vsled pravnega leka prva sodba (sklep) izpremenjena ali razveljavljena l. 1912. v 7·6 primerih, l. 1918. v 9·3, potem v 8·1, 7·4, 10·4 primerih. Leta 1920. je anomalno, ostalo je v njem nerešenih pravnih mnogo prizivov, sicer pa kažejo te številke, da se je sodstvo na prvi stopnji nekoliko poslabšalo.⁵⁾ Večje

⁵⁾ Primeri še te številke: Od 100 prizivov je bilo zavrnjenih l. 1912. 77 %, potem 60·2 %, 69·2 %, 58 %, 50 %.

število pravnih lekov bi torej utegnilo izvirati deloma tudi iz tega, da so izreki okrajnih sodišč večkrat zgrešeni nego pred vojno. Kaže se pa morda nekoliko tudi vpliv povečanega števila odvetnikov. (l. 1918. na našem ozemlju 120, danes na istem ozemlju 162). Bati se je bilo slabših uspehov, če se upošteva, da je toliko sodnikov, ki sedaj sodijo sporne stvari, zaradi vojne prišlo v službo z nepopolnimi teoretskimi študijami (vojni semestri) in nezadostno, ker prekratko vežbo. Z drugo besedo: mladi sodniki so dober material in upravičena je nada, da se kmalu vrnemo k normi.

Rekurzi zoper sklepe okrajnih sodišč so bili po strokah: motenje posesti, druge sporne stvari, izvršbene stvari, nesporne stvari, v sledečem razmerju:

l. 1912. = 6 : 30·1 : 43·1 : 20·8

l. 1918. = 9·3 : 22·8 : 16·6 : 41·3

l. 1919. = 7·7 : 38 : 18 : 36·3

l. 1920. = 9 : 36·5 : 16·1 : 38·4

l. 1921. = 8·2 : 25·5 : 15·3 : 51

Dočim so bili pred vojno recurzi v izvršbah najštevilnejši, so sedaj najštevilnejši recurzi v nespornih stvareh. Izvršb je malo in so jednostavne, v nespornih stvareh pa treba zaradi padca valute pogosto nanovo določiti preživnino. Dobro znamenje je, da zopet pada število rekurzov v »drugih spornih stvareh«, neprijetno, da raste število rekurzov zaradi motenja posesti. Absolutne številke so za l. 1912., 1918., 1921.: *a*) motenje posesti. Pravn 354, 186, 344, rekurzov 63, 39, 73; število rekurzov je tudi absolutno večje. *b*) eksekucija. Primerov 42.587, 7966, 16.101, rekurzov 452, 70, 135, absolutno in relativno manj; *c*) zapuščinske in skrbstvene stvari. Primerov 92.889, 109.208, 99.700, rekurzov 218, 174, 451, absolutno in relativno več.

Od 100 rekurzov je bilo zavrnjenih l. 1912. = 56·5, v naslednjih letih 58·7, 46·7, 55·8, 52·9. Razmerje je torej znatno neugodnejše.

Revizij zoper sodbe okrajnih sodišč je bilo iz vsega bivšega graškega okrožja l. 1912. = 479. Na 100 pravn računjeno je bilo revizij l. 1912. = 2·9, l. 1920. = 0·4, leta 1921. = 0·9; na 100 kontradiktornih sodb (končnih sklepov)

l. 1912. = 19·3, l. 1920. = 1·8, l. 1921. = 3·7, na 100 prizivov je prišlo 70·6 revizij, l. 1920. 37 revizij, 6 %, l. 1921. 87 revizij, 12·3 %. Učinek razbremenitvene novele se vidi jasno, primerjati ni mogoče. Sodba prizivnega sodišča je bila na 100 primerov v l. 1912. potrjena v 83·7, izpremenjena ali razveljavljena v 16·3 primerih; l. 1920. = 75·7 : 24·3, l. 1921. = 81·1 : 18·9. Sodstvo se je pri prizivnih sodiščih (zbornih sodiščih I. stopnje) nekoliko poslabšalo, pa se zopet boljša; absolutne številke so tako nizke, da sklep ni zanesljiv.

Od 83·7 — na 100 računeno — potrdilnih revizijskih sodb jih je l. 1912. 59·4 potrdilo prvo in drugo sodbo, 24·3 pa izpremenjujočo drugo sodbo, za l. 1920. 75·7 in 33·3 : 42·4, za l. 1921. 81·1 in 43·5 : 37·6. Tudi tu se vidi, da se je sodstvo na prvi stopnji poslabšalo, da se pa zopet boljša; absolutne številke so jako nizke.

2. Zoper sodbe in sklepe zbornih sodišč I. stopnje.

Zoper 100 kontradiktornih sodb zbornih sodišč I. stopnje je bilo l. 1912. — v celem bivšem graškem okrožju — prizivov 46·9, l. 1919. = 43·8, l. 1920. = 40·8, l. 1921. = 40·4. (Na 100 pravnih l. 1912. = 6·8 naprej 6·7, 9·4, 9·5.) Število raste napram številu pravnih, pada napram številu sodb, absolutno je mnogo višje. Zakaj pada, ni dognano; morda je padec samo navidezen, ker se je trajanje pravnih po prevratu znatno podaljšalo in je s tem število zastankov narastlo. Če je razlog ta, je pričakovati, da bo razmerje v l. 1922. postalo manj ugodno. Vsekako bi sedanje razmerje pričalo za dobroto sodstva pri zbornih sodiščih prve stopnje, koliko pa tu treba upoštevati vpliv povečanih stroškov in pristojbin, se ne da reči. Vendar govori v prilog dobroti sodstva na I. stopnji, da je bilo od 100 sodb I. stopnje vsled pravnega leka izpremenjenih l. 1912. = 14, l. 1919. = 8·9, l. 1920. = 12·7, l. 1921. = 12·7.⁶⁾ Zanimivo bi še bilo dognati, ali je kaj razlike med sodstvom senatov in sodnikov-poedincev pri zbornih sodiščih I. stopnje, toda poslovni izkazi ne dajejo podstave za raziskavo.

⁶⁾ Od 100 prizivov pa je bilo zavrnjenih l. 1912. = 79·2, potem 62·3, 62·8, 62·9, kar daje nekoliko neugodnejšo sliko.

Od 100 rekurzov zoper sklepe zbornih sodišč I. stopnje je bilo zavrnjenih l. 1912. = 69·3, l. 1919. = 61·5, potem 54·9 in 70·7. Razmerje se je naglo popravilo in je kakor pred vojno ugodnejše nego pri rekurzih zoper sklepe okrajnih sodišč. Tudi tu se vidi, da delajo zborna sodišča dobro.

Revizij je bilo zoper sodbe zbornih sodišč I. stopnje iz celega bivšega graškega okrožja l. 1912. = 218, na 100 pravnih sploh 3·3, na 100 sodb I. stopnje 23, na 100 sodb druge stopnje 49·1, l. 1920. 100 : 1·2 : 5·3 : 13·1, l. 1921. 100 : 3 : 13 : 32·1; primerjanje nemogoče. Sodba prizivnega sodišča je bila na 100 primerov l. 1912. potrjena v 84·6, izpremenjena ali razveljavljena v 15·4 primerih; l. 1920. = 83·9 : 16·1, leta 1921. = 93 : 7. Sodstvo višjega deželnega sodišča je jako dobro. Od 84·6 (na 100) potrjujočih revizijskih sodb je l. 1912. potrdilo prvo in drugo sodbo 63·1, izpreminjujočo drugo sodbo 21·5; za l. 1920. 83·9 in 61·3 : 22·6, l. 1921. 93 in 59·7 : 33·3. Sodstvo zbornih sodišč na prvi stopnji se je, kakor kažejo revizijski primeri, le malo poslabšalo in je dokaj boljše nego sodstvo okrajnih sodišč.

Revizijskih rekurzov prihaja po prevratu k stolu sedmice, odd. B, razmerno več od zbornih nego od okrajnih sodišč. Po posameznih strokah se dele nekoliko drugače nego rekurzi pri zbornih sodiščih nižjih stopenj, prevladujejo rekurzi v »drugih spornih stvareh«. Uspeh revizijskega rekurza je bil l. 1912. na 100 primerov v 21·7 pozitivnih, v 51·6 negativnih, 26·7 primerov je šlo zoper sklepe zbornega sodišča II. stopnje. Leta 1920. = 24·6 : 71·4 : 4, l. 1921. = 38·2 : 60·2 : 1·6.

C. Potek poslov.

Tu dajejo poslovni izkazi podrobne podatke žalibog samo za pravde. Za druge posle, pa niti ne za vse, je brzino poslovanja moči presojati le iz razmerja med prirastom in zaostankom; k prirastu treba prišteti zaostanek prejšnjega leta. Na ta način vidimo:

1. Pri okrajnih sodiščih, da je l. 1912. ostalo nerešenih 1·6 % prestopkov, v nadaljnjih letih 7·6 %, 8 %, 7·8 %, 6·1 % (absolutno l. 1912. = 576, naprej 1807, 2084, 2277, 1933),

pri malotnih stvareh **2·5 %**, 6·8 %, **15 %**, 11·8 %, **4·7 %** (absolutno 366, 153, 420, 514, 155), pri rednih pravnih 4·6 %, 8·6 %, **18 %**, 16·2 %, **10·9 %** (absolutno 812, 560, 1805, 1840, 1209), pri zapuščinskih stvareh (zaostanek pri sodišču) **3·9 %**, **15 %**, 10·3 %, 10·9 %, 8·8 % (absolutno 659, 3931, 2568, 2362, 1810), zaostanek pri odmeri zapuščinskih pristojb 7·5 %, **3·8 %**, 5·2 %, 5·4 %, **5·6 %** (absolutno 1260, 980, 1283, 1179, 1159).

V vseh panogah je razmerni zaostanek še dokaj večji nego pred vojno, vendar se naglo boljša; odmera in plačevanje pristojb sta hitrejši nego pred vojno. Sam po sebi pa zaostanek ni več posebno velik in ker pada, tudi ne vzbuja bojazni, da bi se bila hitrost poslovanja pri okrajnih sodiščih stalno poslabšala.

2. Pri zbornih sodiščih I. stopnje je ostalo nerešenih kazenskih primerov l. 1912. **6 %**, potem 16·8 %, **17·4 %**, 15·4 %, **8·9 %** (absolutno 251, 757, 1191, 1508, 738); vzklicev **3·6 %**, 6·9 %, 7·8 %, **18·9 %**, **14·3 %** (absolutno 92, 115, 109, 300, 239); pravn 11·8 %, 28·2 %, **31·8 %**, 29·2 %, **22·7 %** (absolutno 284, 443, 1107, 1241, 1147); prizivov **2·7 %**, 11·5 %, 8·5 %, **13·8 %**, **6·3 %** (absolutno 19, 44, 40, 91, 50); rekurzov **0·7 %**, 3·6 % **4·6 %**, 2·4 %, **2·5 %** (absolutno 7, 15, 26, 21, 23).

V kazenskih stvareh zaradi hudodelstev in pregreškov se bližamo normi kljub temu, da je prirastek dokaj večji, nego je bil pred vojno. Slabše je s civilnimi stvarmi in vzklici; tudi tu se prilike boljšajo s popolnjevanjem števila osebja, od norme smo pa še precej daleč.

3. pri višjem deželnem sodišču je ostalo nerešenih prizivov l. 1912. = **2·7 %** (13), l. 1919. = **17·3 %** (38), l. 1920. = 12·6 % (42), l. 1921. = **16·1 %** (65), rekurzov leta 1912. = **0·2 %** (1), l. 1919. 1·8 % (3), l. 1920. = 1·1 % (4), l. 1921. = **1·9 %** (8). Rekurzi skoro ne pridejo v poštev z ozirom na nizko absolutno število zaostankov, bolj važni so zaostanki pri prizivih; višje deželno sodišče je preobremenjeno, kakor so preobremenjena s pravnimi zborna sodišča I. stopnje.

Stol sedmorice, odd. B, dela jako hitro, znatno hitreje nego bivše vrhovno sodišče na Dunaju, primerjanje pa je zaradi razbremenitvene novele nemogoče.

Potek pravnih posebej.

V malotnem postopanju je bilo rešenih pred potekom enega meseca l. 1912. **91·5 %** vseh pravnih, v naslednjih letih **81·9 %**, **68·4 %**, **54·4 %**, **60·8 %**. En do tri mesece jih je trajalo **7·1 %**, **15·6 %**, **27·4 %**, **35·8 %**, **24·5 %**; tri do šest mesecev **1·2 %**, **2 %**, **3·8 %**, **7·5 %**, **5·4 %**, nad šest mesecev **0·2 %**, **0·5 %**, **0·4 %**, **2·3 %**, **9·3 %**.⁷⁾

V rednem postopanju je bilo rešenih na okrajnih sodiščih kot prvi stopnji pred potekom enega meseca l. 1912. **82·7 %** vseh pravnih do 1 meseca l. 1912. **51·8 %**, v naslednjih letih **30·1 %**, **1 — 3 mesece** jih je trajalo **13·5 %**, **22 %**, **29·4 %**, **37·6 %**, **30·5 %**; **3 — 6 mesecev** **3 %**, **4·7 %**, **7·5 %**, **12·7 %**, **10·6 %**; **6 — 12 mesecev** **0·7 %**, **1·2 %**, **2 %**, **6·7 %**, **7·6 %**; nad 1 leto **0·1 %**, **0·3 %**, **0·2 %**, **0·9 %**, **2·5 %**. Na prizivni stopnji je trajalo rednih pravnih okrajnih sodišč do 1 meseca v l. 1912. **74·3 %**, v naslednjih letih **76·2 %**, **54·9 %**, **44·7 %**, **36·8 %**; **1 — 3 mesece** je trajalo prizivno postopanje v **23·3 %**, **21·5 %**, **30·2 %**, **37·3 %**, **49·4 %**; **3 — 6 mesecev** **1·8 %**, **2 %**, **11·4 %**, **15·5 %**, **11·9 %**; nad 6 mesecev **0·6 %**, **0·3 %**, **3·5 %**, **2·5 %**, **1·9 %**.

Na prvi in drugi stopnji je bilo rešenih pred potekom 6 mesecev l. 1912 **82·4 %**, v naslednjih letih **77·4 %**, **65·8 %**, **58·5 %**, **46·2 %**; **6 — 12 mesecev** je trajalo od pravnih, ki so prišle na II. stopnjo, **15·1 %**, **18·8 %**, **27·4 %**, **32·5 %**, **36·5 %**; **1 — 2 leti** **2·5 %**, **2·9 %**, **5·4 %**, **7·8 %**, **16·2 %**; nad 2 leti v l. 1912. nobena, v naslednjih letih **0·9 %**, **1·4 %**, **1·2 %**, **1·1 %**.

Pred zbornim sodiščem kot prvo stopnjo je trajalo od vseh pravnih do 1 meseca l. 1912. **51 %**, v naslednjih letih **30·1 %**, **32·6 %**, **23·5 %**, **33 %**; **1 — 3 mesece** **23·5 %**, **37·7 %**, **29·8 %**, **22 %**, **22 %**; **3 — 6 mesecev** **16·1 %**, **24·6 %**, **26·6 %**, **26·5 %**, **22·4 %**; **6 — 12 mesecev** **7·4 %**, **5·9 %**, **9·9 %**, **24 %**, **16·3 %**; nad 1 leto **1·2 %**, **1·7 %**, **1·1 %**, **4 %**, **6·3 %**.

Pred višjim deželnim kot prizivnim sodiščem je trajalo prizivno postopanje v l. 1912., 1919., 1920., 1921: do 1 meseca **78·7 %**, **20·9 %**, **16·3 %**, **11·8 %**; **1 — 3 mesece** **19·3 %**, **68·1 %**,

⁷⁾ Vse številke veljajo samo za pravde, končane s sodbo ali poravnavo.

66·3%, **66·9%**; 3 — 6 mesecev **1·3%**, 9·9%, 16·7%, **19·8%**; nad 6 mesecev **0·7%**, 1·1%, 0·7%, **1·5%**.

Na prvi in drugi stopnji je trajalo pravnomočje, ki jim je bilo zborna sodišča prva stopnja, v l. 1912., 1919., 1920., 1921. do 6 mesecev **52%**, 18·1%, 16%, **8·6%**; 6 — 12 mesecev **39·3%**, 56%, **57·1%**, **49·1%**; 1 — 2 leti **8·5%**, 22%, 24·8%, **39%**; nad 2 leti **0·2%**, **3·9%**, 2·1%, 3·3%.

Revizijsko postopanje samo je trajalo v l. 1912., 1920., 1921. do 1 meseca **49·9** , 57·2, **77·5%**; 1 — 3 mesece **40·7%**, 35·7%, **16·5%**; 3 — 6 mesecev **8·1%**, 7·1%, **6%**; nad 6 mesecev **1·3%** v l. 1912., v l. 1920. in 1921. noben primer.

Na vseh treh stopnjah je trajalo postopanje v l. 1912., 1920. 1921. do 6 mesecev **20·4%**, 5·7%, **10%**; 6 — 12 mesecev **57·6%**, 38·6%, **22%**; 1 — 2 leti **19%**, 52·9%, **60·5%**; nad 2 leti **3%**, **2·8%**, 7·5%.

Te številke so dokaj neugodne, razen v revizijskem postopanju, brzina pravnomočja je zelo padla. Zlasti je to čudno za okrajna sodišča, pri katerih se je jako znižalo absolutno število pravnomočja, pri drugih sodiščih je število pravnomočja mnogo večje nego pred vojno.

Ugodnejši vtis dobimo, če združimo pri malotnih stvareh časovne skupine v dve, do 3 mesecev in nad 3 mesece. Do 3 mesecev je trajalo malotnih pravnomočja, ki so se končale s sodbo ali poravnavo v l. 1912 98·6%, nad 3 mesece 1·4%, v naslednjih letih **97·5 : 2·5**, 95·8 : 4·2, 90·2 : 9·8, **85·3 : 14·7**. Velika večina — $\frac{6}{7}$ — malotnih pravnomočja se vendar še reši prej nego v 3 mesecih, ali število dolgotrajnejših še raste. Če se napravita pri rednih pravnomočjih pred okrajnimi sodišči analogni skupini do 6 mesecev in nad 6 mesecev, se pokaže ta slika: **99·2 : 0·8**, 98·5 : 1·5, 97·8 : 2·2, 92·4 : 7·6, **89·9 : 10·1**, torej povsem vzporedno z malotnimi pravnomočji. Pri zbornih sodiščih I. stopnje po istih skupinah **91·4 : 8·6**, 92·4 : 7·6, 89 : 11, 72 : 28, **77·4 : 22·6**. Tu se razmerje boljša, je pa relativno še mnogo slabše nego l. 1912, tudi absolutno vzeto so številke še precej visoke. V najnižji skupini — do 1 meseca — pa se že povsod kaže preokret na bolje.

Tudi prizivno postopanje v rednih pravnomočjih okrožnih sodišč poteka bolj počasi nego pred vojno. Po skupinah do 3 me-

secev in nad 3 mesece velja razmerje: 97·6 : 2·4, 97·7 : 2·3, 85·1 : 14·9, 82·18, 86·2 : 13·8; kaže se že zboljšanje.

Na prvi in drugi stopnji imamo po skupinah do 1 leta in nad 1 leto trajanja razmerje 97·5 : 2·5, 96·2 : 3·8, 93·2 : 6·8, 91 : 9, 82·7 : 17·3. Ker je revizij zoper sodbe okrajnih sodišč prav malo, se lahko reče, da je $\frac{4}{5}$ vseh rednih pravnih pred okrajnimi sodišči, ki pridejo sploh v II. stopnjo, končanih prej nego v enem letu. To absolutno ne bi bilo še neugodno, poslabšanje pa je znatno.

Pri višjem deželnem sodišču je razmerje v poteku prizivnega postopanja po skupinah do 3 mesecev in nad 3 mesece bilo 98 : 2, 89 : 11, 82·6 : 17·4, 78·7 : 21·3. Od 100 pravnih, ki so prišle vsled priziva k višjemu deželnemu sodišču, je trajalo do enega leta in nad eno leto 91·3 : 8·7, 84·1 : 25·9, 73·1 : 26·9, 57·7 : 42·3; dokaj neprijetna izprememba.

Zelo ugodne so prilike na revizijski stopnji. Po skupinah do 3 mesecev in nad 3 mesece leta 1912. = 90·6 : 9·4, leta 1920. = 92·9 : 7·1, l. 1921. = 94·6. Revizijsko postopanje je danes hitrejše od malotnega.

Na vseh treh stopnjah po skupinah do 1 leta in nad 1 leto l. 1912. = 78 : 22, l. 1920. = 44·3 : 55·7, l. 1921. = 32 : 68. Tekom 1 leta je bilo končanih l. 1912. $\frac{4}{5}$ vseh pravnih, ki so šle skozi tri stopnje, l. 1921. komaj $\frac{1}{3}$. Poslednje številke niso pretragične, če se upošteva, kako majhen odstotek vseh pravnih gre skozi vse tri stopnje.

Jako važno pa je, da se je podaljšalo postopanje na prvi in skupaj na prvi in drugi stopnji. Ni vse eno, ali dobi tožitelj 100.000 K mesto januarja šele maja ali še pozneje, in velikanško razliko pomeni lahko v današnjih prilikah za toženca dobavitelja, če je več mesecev pozneje obsojen, da mora izpolniti dobavno pogodbo. Ko bi se valuta jela popravljati, bi imeli enake neprilike v obratni smeri. Če kdaj, ima soliden promet dandanes največji interes, da se pravde končavajo čim hitreje; počasen potek pravnih daje nesolidnim strankam naravnost potuho in jim povečuje priliko za nečedne špekulacije v škodo nasprotnika.

Ker se civilnopravdni red ni izpremenil, ampak je razbremenitvena novela celo — kar se tiče postopanja — dala

priliko za pospešitev postopanja, je posebno važno poiskati vzroke, zakaj je pravdno postopanje postalo razmerno toliko bolj počasno: saj absolutna hitrost je pač še vedno znatna in dvomiti smemo, ali je kje v naši državi večja; po pritožbah iz Avstrijske republike in Julijske Benečije tudi tam ni bolje.

V l. 1918. se kažejo še vsi vplivi vojne: velik del sodnikov in drugih sodnih nameščencev je bil še pri vojaki, zato pa je tudi silno padlo število poslov v skoro vseh panogah izven nespornih poslov. Strankam, ki so bile pri vojaki, je vojna zakonodaja dala posebne privilegije. Vročevanje je bilo radi vojne otežkočeno. Ti vojni momenti se deloma še poznajo v l. 1919., ne več pozneje. Pač pa je bil gotovo važen razlog, da so se zaostanki povečali, odslovitev nameščencev nemške narodnosti — od katerih se pa, to naj se tu pripomni, precejšen del sodnikov po vojni sploh ni več javil pri nas. To se je zgodilo v času, ko nismo imeli zaradi vojne skoro nič naraščaja. Kar ga je pa bilo, je šolanje ali praktično vežbo imel prekinjeno z večletno vojaško službo. Dijakom pravnikom je bilo poleg tega študiranje bistveno oteženo, dokler se niso pričela predavanja na ljubljanski univerzi. Slednjič je bilo celo treba skrčiti na eno leto sodniško pripravljalno službo. Vkljub temu so se borila sodišča in tudi državna pravdnitva v l. 1919. in 1920. z jako hudim pomanjkanjem sodnikov, ki se je še poostriilo za časa, ko smo opravljali šest koroških sodišč in s trenutkom, ko smo dobili Prekmurje. Premalo število osebja pa ima za posledico pogosto menjavanje; to vedno zavlačuje poslovanje.

V l. 1921. se je položaj znatno zboljšal, danes pa še vendar manjka do 30 sodnikov in kakovost dela pač še tudi zaostaja za predvojno. Ni to kritika: samo s forsiranjem naraščaja je sploh bilo mogoče sodstvo rešiti popolnega zastoja spričo rastočega števila poslov; dokler so bile višje stopnje dobre, in to so bile in bodo ostale, je šlo samo za pridobitev naraščaja. Da ta ni slab ampak celo mnogo boljši, nego bi se smelo upati po vojnih študijah in kratki vežbi, dokazujejo gori navedene številke. Dva glavnih vzrokov za manj pospešeno poslovanje: premalo sodnikov in nezadostna strokovna izobrazba, bosta v doglednem času izginila, če ne nastopijo

nepričakovane izpremembe, zlasti nesmotrene redukcije personala in preveč novih, zlasti materialnopравnih zakonov na enkrat.

Pri pisarniškem in ostalem osebju se je število v kratkem času popolnilo, strokovna kakovost pa tudi še ni predvojna, vendar se boljša.

Vojna je tudi vplivala na mišljenje in na telesno zdravje nameščencev, deloma neposredno, deloma po gospodarskem propadanju, ki je je provzročila in ki spravlja nameščence v obup in jih dela apatične. Za ta del žalibog še ni videti nikake izpremembe na bolje.

K vsem tem v povojnih prilikah utemeljenim vzrokom na strani osebja pa pridejo še drugi: Vojne in povojne prilike so vplivale tudi na značaj prebivalstva sploh, za sodišče torej na značaj strank, kojih gospodarski in socialni položaj in s tem mišljenje se je izpremenilo. Ali tudi izboljšalo?

Slednjič sodelujeta v istem pravcu še dve dejstvi: Vročevanje sodnih pozivov je znatno manj točno. Poštne zveze so povprek slabše, to sili sodnika, da razpisuje naroke na daljši čas. Pravna pomoč se je preorientirala; prej se je vršila večji del v eni državi z enimi zakoni. Danes je gre dober del v inozemstvo, često po diplomatski poti. Naša sodišča trpe s to potjo posebno mnogo vsled našega geografskega položaja in starih gospodarskih stikov na sever in zapad, izseljevanja v Ameriko. Z našimi sodišči trpe naše stranke. Pravna pomoč v naši državi gre v pokrajine z drugačnimi zakoni, z nepoznavanjem naših prilik, našega jezika, s še večjim pomanjkanjem sodnikov, nego ga trpimo mi. Celo razlika v pismu ni brez pomena — tudi pri nas ne. V teh zadnjih dveh točkah bi se dalo z upravnimi odredbami mnogo pomagati: Dobra pošta, zlasti selska pošta bi poslovanje pospešila, državi prihranila posebne izdatke za sele (vročevalce); poslovanje z inozemstvom bi se morda dalo urediti s primernimi meddržavnimi pogodbami, mislim zlasti na neposredno občevanje med sodišči, ki imajo tako redko posla s političnimi stvarmi. Dokler to ni mogoče, bi pa morali vsaj svojo meddržavno službo urediti tako, da bi poslovala kolikor mogoče točno.

Tabela Č.

Obremenitev posameznega sodnika

Leto	Prestopki (U)		Hudodelstva in pregreški			Vzklici zoper sodbe radi prestopkov (Bl)		Pravde pred zbornim sodiščem (Cg)		Prizivi zoper sodbe okrajnih sodišč (Bc)		Rekurzi (R)
	prirastek	sodbe	prirastek pri okrajnih sodiščih (Z)	prirastek pri zbornih sodiščih (Vr)	razprave pri zbornih sodiščih (Vr)	prirastek	število razprav	prirastek	kontradiktorne sodbe	prirastek	število razprav	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
A. pri zbornih sodiščih I. stop-												
1912	190	126	45	12·8	13·3	10·9	11	2·1	3·6	3	5·6	
1919	166	101	97	17·6	8·7	6·2	20·8	3·2	2·9	2	3·7	
1920	174·4	98·6	120·2	26·8	9·5	6·8	20·2	4·7	3·9	2·7	5·3	
1921	177·4	110·4	84·2	24·2	10·1	9·1	23	5·4	4·3	3·4	5·3	
B. pri okrajnih sodiščih												
1912	227	150	41	—	—	—	—	—	—	—	—	
1919	230	139	112	—	—	—	—	—	—	—	—	
1920	255	147	140·9	—	—	—	—	—	—	—	—	
1921	222	141·2	84·7	—	—	—	—	—	—	—	—	
C. pri zbornih sodiščih I. stopnje in okraj-												
1912	136·6	92	—	50·4	31·5	32·7	27	27	5·2	8·9	7·5	13·8
1919	102	64·5	—	82	35	17·4	12	41·2	6·4	5·7	4	7·3
1920	105	56·8	—	102·5	49·7	17·5	12·6	37·5	8·7	7·3	5	9·9
1921	130·8	78·1	—	83·7	46·5	20·6	18·6	47·1	11	8·7	7	10·9

(brez avskultantov in pravnih praktikantov).

Trgovinski in zadrugi register (Firm)	Zemljiškooknjižne stvari (Tab)	Opominjevalno postopanje (M)	Malotne pravde (Cb)		Redne pravde (C)		Izvršbe (E)	Zapuščinske stvari (A)	Varuštva in skrbstvo (P)	
			prirastek	kontradiktorne sodbe	prirastek	kontradiktorne sodbe				
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
nje in vseh okrajnih sodiščih.										
17·4	382	113	73	10·4	89·4	13·2	228	79·3	40	417
20·4	297	29	17·9	2·7	64·3	11·4	67·3	135·3	56·9	589
30·2	295·6	32·5	25·2	4·2	61	13·3	83·6	114·7	54·3	532·5
31·6	250	20·7	16·6	3·3	55·8	14	97	103·1	52·9	497·4
na deželi samih.										
—	494	142	78	13·4	96	15·3	264	101	49	528·5
—	438	44·6	26·5	4·5	80·6	15·8	88·5	206	88·8	883
—	485	53	39	6	85·6	17·7	122	184·5	88·6	853·4
—	337	31	22·4	4·6	66	17	123	154·2	78·1	730·9
nih sodiščih na sedežu zbornih sodišč.										
42·9	217	70	65·3	6·1	79·2	10·3	175	47	26	255
40·6	157	13·7	9·5	1	48·3	7	46·4	65·5	25·5	299·5
56	133	14·7	13·3	2·6	40	9·5	50·6	54·8	25	257·6
64·8	157·7	9·9	10·6	1·9	45·1	10·8	69·5	49·4	26·4	252·6

Č. Obremenitev sodnikov.

Mnogo se govori o preobremenitvi sodnikov po prevratu. Mnogi so o nji uverjeni, in jo smatrajo za enega glavnih vzrokov, da so posli zastajali, drugi jo taje ali vsaj priznavajo le za poedina sodišča in še pristavljajo, da povprek ni hujša nego pri drugih državnih uradih. Stvar ni enostavna; ločiti treba številčno obremenitev, značaj poslov, prilike, v katerih sodnik dela.

Številčno obremenitev sodnikov pri zbornih sodiščih I. stopnje in pri okrajnih sodiščih kaže tabela Č. Računjeno je, da je bilo l. 1912. sistemizovanih sodniških mest brez avskultantov in pravnih praktikantov pri zbornih sodiščih I. stopnje (z dotičnimi okrajnimi sodišči) 76, pri okrajnih sodiščih na deželi 111, skupaj 187. Za nadaljna leta je bilo treba računati dejanski zasedena mesta. Za l. 1918. se to število sploh ni dalo kolikor toliko točno dognati. Koncem l. 1919. je bilo zasedenih pri zbornih sodiščih I. stopnje 74 mest, pri okrajnih sodiščih na deželi 73 mest, skupaj 147, koncem leta 1920.: $84 + 72 = 156$, koncem l. 1921.: $81 + 85 = 166$. Sodniki, ki so bili dodeljeni sodiščema v Prekmurju, niso šteti.

Obremenitev v l. 1919. in 1920. se iz številck samih ne spozna povsem. V obeh letih pravzaprav treba odšteti po devet sodnikov, ki so bili skoro ves čas nameščeni pri sedaj izgubljenih koroških sodiščih. Tudi treba upoštevati, da je bilo število naraščaja obe leti nezadostno in da je bil sodnikom neznatna pomoč, ker je skrajšano dobo pripravljalne službe treba porabljeni samo za vežbo. Dejstvo, da so pri nekaterih zbornih sodiščih pomagali kot votanti tudi nekateri upokojeni sodniki, ni izenačilo ravno navedenih obremenjujočih momentov; začasno popolnoma reaktivirani sodniki pa so šteti med navedenim številom sodnikov. Slednjič treba uvaževati, da navedeno število sodnikov velja za konec vsakega leta in je večje, nego je bilo med letom. Obremenitev je bila torej znatno večja nego kažejo številke; nekoliko manj velja to tudi za l. 1921.

Po samih številkah se vidi, da je bila povprečna obremenitev vseh sodnikov s posli zbornih sodišč ves čas

po prevratu dokaj večja nego pred vojno, isto velja za nesporne stvari, manjša pa je s spornimi stvarmi okrajnih sodišč, izvršbami, zemljiškoknjižnimi stvarmi in prestopki. Ali se ta »več« in »manj« prilično izenačujeta, je težko reči. Iz gori (C) navedenih razlogov bi se pa smelo reči, da so bili sodniki v l. 1919. in 1920. povprek dokaj bolj obremenjeni nego pred vojno in znano je, da so se tudi čutili bolj obremenjene. V l. 1921. se je obremenitev že bolj bližala predvojni.

Obremenitev okrajnih sodišč na deželi kaže vobče večjo obremenitev s kazenskimi in nespornimi stvarmi, znatno manjšo v večini ostalih gran. Za l. 1921. bi se smelo reči, da je številčna obremenitev komaj še enaka predvojni in da ima tendenco padati. Tudi sodniki na sedežu zbornih sodišč I. stopnje so s posli okrajnih sodišč vobče manj obremenjeni nego pred vojno, zato pa so znatno bolj obremenjeni s posli zbornih sodišč in ti v civilnih stvareh še rasto. Brez dvoma so sodniki pri zbornih sodiščih samih danes mnogo huje obremenjeni nego so bili pred vojno, padec števila kazenskih primerov je izenačen s porastom civilnih poslov.

Obremenitev sodnikov višjega deželnega sodišča kaže tabela D. Brez predsednika je imelo višje deželno sodišče v Gradcu l. 1912. 15 referentov, ljubljansko vedno po 9 sistemizovanih, dejanski pa pogosto manj, v l. 1919. je bilo tudi kasacijska stopnja. Obremenitev sodnikov pri višjem deželnem sodišču v Ljubljani je vsekako mnogo hujša nego je bila pred vojno obremenitev sodnikov pri graškem.

Za stol sedmorice, oddelek B, ni mogoče dati števil, ker je ta oddelek najvišja stopnja tudi za okrožje višjega deželnega sodišča v Splitu.

Glede obremenitve sodnikov treba pomniti še dvoje: 1. breme bi se bolje izenačilo, ko bi se znatno zvišale denarne postavke, po katerih se ravna stvarna podsodnost za pravde, preobremenjena zborna sodišča bi se s tem razbremenila brez posebne obremenitve okrajnih sodišč. 2. Obremenitev ni pri vseh sodiščih enakomerna, to velja za zborna sodišča I. stopnje, zlasti pa za okrajna sodišča. So tudi nekatera okrajna sodišča, ki so preobremenjena, je jih pa tudi več, ki imajo dela recimo za $1\frac{1}{2}$ ali $2\frac{1}{2}$ moči, pa morajo ravno zaradi tega imeti 2 ali

3 cele. Da igrata poleg tega odločilno vlogo pri obremenitvi sposobnost in izvežbanost, ni dvoma, ali ta subjektivna stran se številčno ne na ugotoviti.

Manipulativno osebje povprek objektivno ni preobremenjeno, zmanjšana delazmožnost vsled neugodnih gmotnih prilik pa tudi tu ponekodi učinkuje tako, da se kaže nekaka preobremenitev.

D. Zaključek.

Statistika kaže, da je naše sodstvo vojno in prevrat prebilo dokaj dobro. Povsem je upravičena nada, da se v kratkih letih vrne po kakovosti in hitrosti na predvojno visoko stopnjo. Preokret bi se dal še pospešiti (C, Č), svariti pa treba pred nesmotrenim znižavanjem osebja, zlasti tudi zato, ker bo izenačenje zakonov sodišča v prehodni dobi silno obremenilo.

Popolna ta statistika niti približno ni; nisem imel namena stremi za popolnostjo, niti danes ni mogoče doseči jo. Upam pa, da že te vrste dokazujejo, da se da iz suhoparnih poslovnih izkazov razbrati več, nego na prvi pogled kažejo, in da bi bilo škoda pustiti ta material neobdelan v času, ko gre za organizacijo sodišč in za nove pravdne postopnike v naši državi. Vtis imam — in gotovo ne samo jaz — da se pri nas pri urejanju nove države mnogo ukrepa brez zadostnega raziskovanja sedanjega stanja in ne da bi se zadosti preudarile posledice. Točna statistika bi v marsikaterem pogledu bila dobro sredstvo preprečiti take nesmotrene, dostikrat škodljive ukrepe. Točna statistika poslovanja državnih uradov bi tudi v marsikaterem pogledu bila zanimiva za presojo našega upravnega, in s tem tudi našega kulturnega in gospodarskega stanja; ravno sedaj, v dobi presnavljanja, bi imela tudi precejšen znanstven pomen.

Tab. D. Obremenitev posameznega referenta pri višjem deželnem sodišču
(predsednik ni štet)

Leto	Prizivi (Bc)			Rekurzi (R)		Disciplinske stvari	Izpiti	Pritožbe zoper sklep sve- tovalstvene zbornice	Prigovori zoper obtožbo (I)	Vzklici	§ 410 k. pr. r. znižanje kazni	§ 411 k. pr. r. pomilo- stitev	Pritožbe zoper sklepe kazn. sodišč (D)	§ 401 k. pr. r. odlog kazni	§ 406 k. pr. r. izprememba kraja kazni
	1 pristek	2 prva sodba potjena	3 število razprav	4 pristek	5 sklep prvega sodnika potrjen										
1912	29.6	—	22	33.3	—	5	3.3	2	8.8	13.2	8.4	7.8	17.2	?	?
1919	23	—	16.6	18.4	—	10.7	12.4	3.9	9.1	7.1	7.3	16.7	15.9	83.5	17.3
1920	33.1	—	23.1	38.4	—	11.3	12.2	7.8	15	10.3	7.2	6.8	9.2	68.5	28.9
1921	40.1	—	27.9	47.4	—	11.8	7.5	9	16.8	11.2	7.8	5.5	11.2	96.5	70.5